

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.1

ОСНОВНІ РІВНІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ МАТЕРІЇ РЕГІОНУ

THE BASIC FUNCTIONING LEVELS OF INVESTMENT AND INNOVATION MATTER IN THE REGION

Зубков Р.С.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки і підприємництва,
Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини
вищого навчального закладу «Університет «Україна»

У статті подано періодизацію становлення та розвитку інвестиційної та інноваційної теорії, визначено, що сучасна регіональна просторова структура складається з певних елементів, які своєю активністю так чи інакше впливають один на одного, запропоноване поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, яке буде мати назву інвестиційно-інноваційна матерія регіону, дано визначення новому поняттю інвестиційно-інноваційна матерія регіону та щільність інвестиційно-інноваційної матерії регіону, виділено основні рівні функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону.

Ключові слова: інвестиції, інновації, розвиток, періодизація, регіон, простір, структура, матерія, активація, механізм.

В статье представлена периодизация становления и развития инвестиционной и инновационной теории, определено, что современная региональная пространственная структура состоит из определенных элементов, которые своей активностью так или иначе влияют друг на друга, предложено совместить структурные объекты региона в единое базовое понятие которое будет иметь название инвестиционно-инновационная материя региона, дано определение новому понятию «инвестиционно-инновационная материя региона» и «плотность инвестиционно-инновационной материи региона», выделены основные уровни функционирования инвестиционно-инновационной материи региона.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, развитие, периодизация, регион, пространство, структура, материя, активация, механизм.

The article presents the periodization of formation and development of investment and innovation theory, determined that the current regional spatial structure consists of certain elements that their activity somehow affect each other, it is proposed to combine structural object region in one basic concept which will have the name of investment and innovation matter in the region, this definition for the new concept of investment-innovative substance of the region and the density of the investment and innovation of the region of matter, the basic functioning levels of investment and innovation matter in the region.

Keywords: investment, innovation, development, periodization, region, space, structure, matter, activation, mechanism.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні тенденції світової економіки демонструють необхідність ретельного зосередження на розвитку локальних внутрішньодержавних територій. В такому випадку, з урахуванням основних потреб у динамічному соціально-економічному розвитку держави та швидкоплинними

тенденціями світової геополітичної ситуації, назріває гостро актуальна проблема переходу на інвестиційно-інноваційну складову розвитку регіонів України. Значне зосередження ресурсних та виробничих потенціалів у регіонах України, безпосередній вплив на формування ВВП країни, основне забезпечення валютними ресурсами внутрішньої економіки за рахунок ресурсів регіонального аграрного

комплексу дозволяє розглядати регіони України у якості потужного інвестиційно-інноваційного середовища для становлення та впровадження вкрай необхідних та довгострокових позитивних змін державної економічної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Проблеми розвитку інноваційної теорії знайшли своє відображення у багатьох працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Зокрема, слід особливо виділити наукові досягнення таких дослідників, як Ю. Атаманова, Ю. Бажал, М. Денисенко, Д. Джоббер, П. Друкер, Б. Райзберг, З. Румянцева, Б. Санто, Д. Сахал, О. Скібіцький, А. Сумець, Б. Твісс, Д. Тідд, Р. Фатхудинов, Ф. Хаберланд, Г. Хамел, М. Хучек, Д. Черваньов, В. Шматько, Й. Шумпетер, Ю. Яковець та інших. Дослідженням теорії інвестиційного розвитку займалися науковці Дж. Кейнс, Б. Карлоф, К. Макконелл, С. Брю, Т. Мен, Ж. Кольбер, Л. Гітман, М. Джонк, Е. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі, О. Василік, Л. Павлова, В. Шевчук, П. Рогожин, А. Загородній, Г. Вознюк, І. Комаров, О. Ковтун, Л. Борщ, А. Пересада, Д. Черваньов, Л. Нейкова та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена означена стаття. Проблеми, які торкаються сфери інвестиційно-інноваційного розвитку економіки регіону, потребують додаткових досліджень, зокрема аналіз регіональної просторової структури, виявлення активності елементів інвестиційно-інноваційного розвитку регіону, поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, виділення основних рівнів функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону, знаходження шляхів запуску механізмів розвитку регіонального інноваційно-інвестиційного становлення та перехід на нову доктрину підвищення соціально-економічних стандартів регіонального відродження. Вирішення цих проблем забезпечить розробку підходу до розвитку механізмів стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Провести періодизацію становлення та розвитку інвестиційної та інноваційної теорії, дослідити сучасну регіональну просторову структуру та її елементи, які своєю активністю так чи інакше впливають один на одного, запропонувати поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття та дати визначення новому поняттю. Запропонувати основні кроки для запуску механізмів розвитку регіонального інноваційно-інвестиційного становлення та перехід на нову доктрину підвищення соціально-економічних стандартів регіонального відродження.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Назріває потреба проведення прикладних фундаментально-польових досліджень проблеми інвестиційно-інноваційного регіонального розвитку. Рухаючись під постійним впливом політично-економічного балансування між ЄС та СНД, Україна постійно втрачала можливість розроблення та проходження власного інноваційно-інвестиційного шляху. На сьогодні намітилась тенденція, яка характеризується короткостроковою постійністю щодо прагнень до Європейського інтегрування. Водночас економіко-енергетичні тенета та гібридно-військові методи продовжують тримати Україну в орбіті певних стереотипів нездатності до створення власних напрямків інноваційно-інвестиційного розвитку.

Отже, враховуючи загальну нестабільність та відсутність чіткого прогнозу щодо розвитку держави, виникає проблема значної ризиковості ведення інноваційно-інвестиційної діяльності не тільки для іноземних інвесторів, а й для вітчизняного бізнесу. Подолання вказаних негативних явищ можливе лише за умови розроблення комплексного підходу відродження національної економіки. Одним з елементів такого підходу є відродження економіки регіонів України за допомогою механізмів інноваційно-інвестиційного стимулювання.

1. Для інвестиційного розвитку періодизація буде мати такий вигляд:

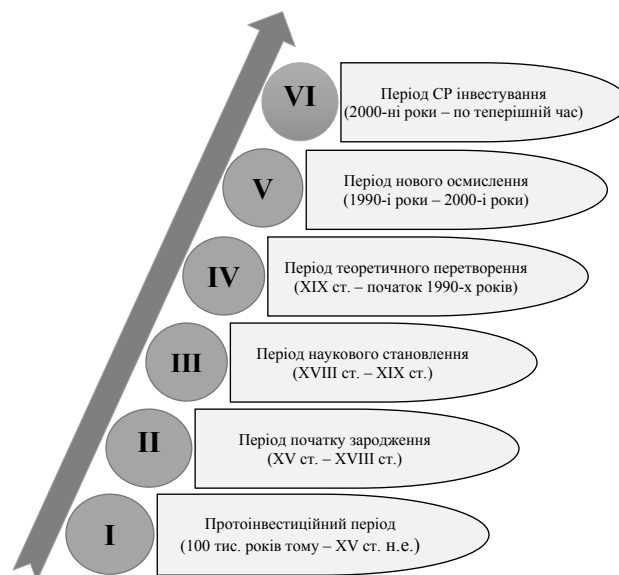

Рис. 1. Періодизація основних періодів інвестиційного розвитку

Таким чином, як видно з рисунку 1, інвестиційна теорія в своєму розвитку пройшла значний історичний етап. Найдовшим періодом становлення інвестиційної теорії слід

вважати «Протоінвестиційний» період, для якого характерні такі особливості: довготривалість (найдовший період в історії людства); не осмисленість (інвестиції розглядаються як не осмислене явище); хаотичність (інвестиції не розглядаються як окремий напрямок та носять хаотичний характер); безсистемність (немає єдиної системи класифікації інвестицій). Другим періодом становлення інвестиційної теорії слід вважати «Період початку зародження», який охоплює два століття та для якого також характерні певні особливі риси, до яких можемо віднести: активність (спостерігається значна активізація досліджень для з'ясування основної ролі інвестицій у розвитку людства); науковість (створюються умови для виокремлення інновацій в окрему галузь економічної науки). В «Період наукового становлення», який займає період більше століття з XVIII ст. до XIX ст., відбувається подальше спирання інвестиційної теорії на праці представників класичної політичної економії – В. Петті [1], П. Буагільбера, школи фізіократів – Ф. Кене [2]; А. Сміта [3], Д. Рікардо [4], Т. Р. Мальтуса, Ж. Б. Сея, Ф. Басти, У.Н. Сеніора, Дж. Ст. Мілля [5]. У «Період теоретичного перетворення» з'являються нові теорії інвестиційного розвитку. Отже, в цей період значний внесок у розвиток становлення теорії інвестицій внесли такі вчені: К. Маркс, представники маржиналістської школи: С. Джемсон, К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Візер, Л. Вальрас, Дж. Кларк, представники школи неокласичного спрямування А. Маршал [6], Дж. Мід, Е. Денісон, Р. Солоу, засновник кейнсіанської школи та засновник макроекономічного підходу Дж. М. Кейнс [7], представники інституціонального напрямку Т. Веблен [8], А. Шпітгофф, Дж. Коммонс, В. Мітчелл, Д. Б'юкенен, У. Ростоу, представник нового інституціоналізму Дж. К. Гелбрейт, засновник теорії довгих хвиль Н.Д Кондратьєв та його послідовники Й. Шумпеттер [9], С. Коваль, К. Кларк, У. Мітчел і ін., розробник теорії конкурентних переваг М. Портер [10] та інші.

Період нового осмислення характеризується інтенсивного розвитку транснаціональних глобалізаційних процесів, у цей період з'являються теоретичні поведінкові концепції транснаціональних корпорацій. Розвивається теорія технологічного розвитку; теорія портфельних інвестицій; теорія захисту інвестицій; теорія використання монопольного становища; теорія життєвого циклу; теорія перетікання капіталу; теорія науково-дослідної переваги та інші теорії. Період сучасного розвитку (СР) інвестування характеризується розвитком нових напрямків таких як ІТ-індустрія, наноматеріали та інші напрямки.

Для інноваційного розвитку періодизація буде мати такий вигляд (рис. 2):

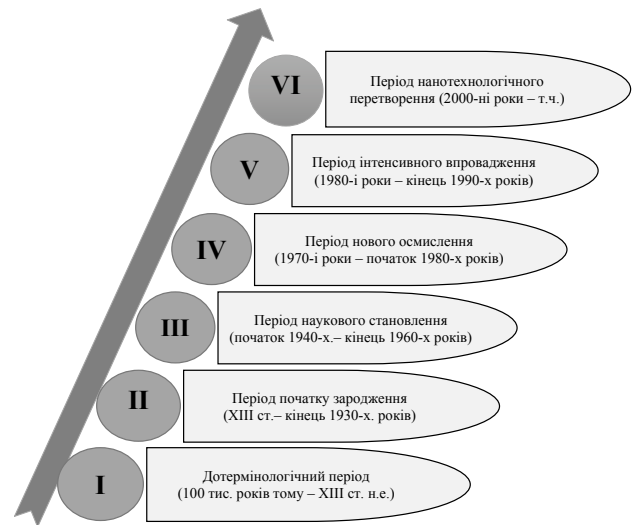

Рис. 2. Періодизація основних періодів інноваційного розвитку

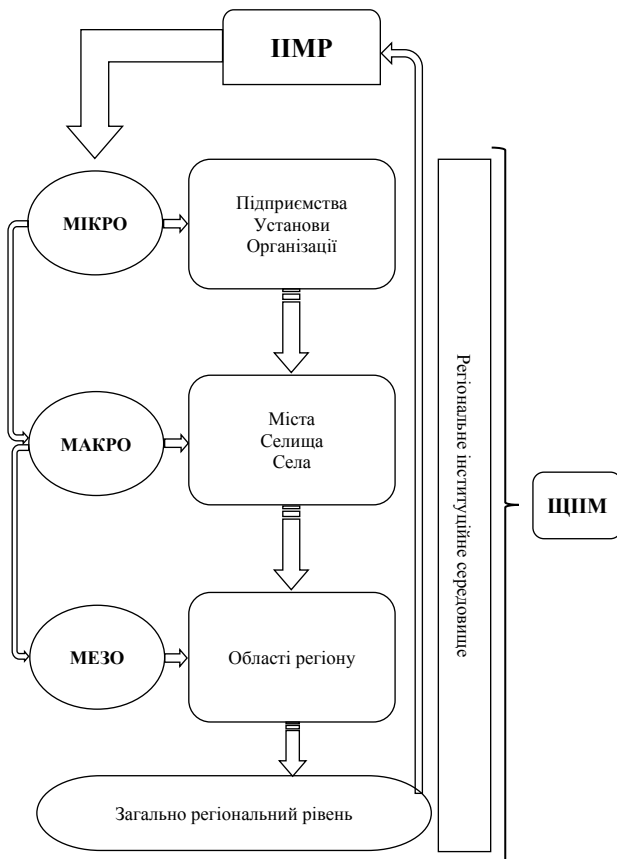
Поряд із цим, потрібно наголосити на тому що сучасна регіональна просторова структура складається з певних елементів, які своєю активністю так чи інакше впливають один на одного. Якщо розглядати цей процес з позиції інвестиційно-інноваційного розвитку, то вважається доречним поєднання структурних об'єктів регіону в єдине базове поняття, яке буде мати назву інвестиційно-інноваційна матерія регіону. Таким чином, ми повинні дати визначення новій дефініції та провести її характеристику. Отже, інвестиційно-інноваційна матерія регіону (ІІМР) – це сукупність у регіонально-просторовій структурі реальних та потенційно можливих об'єктів, які характеризуються або можуть характеризуватися високим ступенем інвестиційної та інноваційної активності.

Для кожного регіону кількісний та якісний склад, а також ступінь активності регіональних об'єктів буде різним та залежатиме в першу чергу від їхньої щільності та активності. Відповідно до цього, щільність інвестиційно-інноваційної матерії регіону (ЩІІМР) – це ступінь кількісного зосередження та насиченості регіонально-економічної структури інвестиційно та інноваційно активними елементами. Рівень активності інвестиційно-інноваційної матерії регіону, від рівня його інвестиційно-інноваційної щільності, через яку є можливість впливати на соціально-економічний розвиток регіону.

Головна мета інвестиційно-інноваційного просторового розвитку – це досягнення максимальної щільності ІІМР для усунення ефекту фрагментації регіонального середовища, який перешкоджає можливості для інвестиційно-інноваційної вертикальної та горизонтальної інформаційно-практичної взаємодії. Головним фактором суцільного покриття ІІМ регіону є створення розгалуженої системи інституційного середовища, яке здатне координувати та

управляти напрямком інвестиційно-інноваційного розвитку. Досягнення ефекту розширення ІІМР регіону можливе за умови встановлення ключових напрямків інвестиційно-інноваційного розвитку та знаходження основних важелів активізації ресурсного потенціалу регіонального середовища.

Таким чином, ми повинні виділити основні рівні функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону (рис. 3). Від зазначених рівнів залежить загальна політика та напрямки стимулювання інвестиційно-інноваційної активності в регіоні. Для кожного рівня характерна певна особливість та специфіка впливу на ІІМР.

Рис. 3. Рівні функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону

Розглянемо особливості кожного з трьох рівнів функціонування інвестиційно-інноваційної матерії регіону. Для першого мікрорівня характерний вплив на ІІМР через підприємства, установи, організації, які проводять свою діяльність на засадах інвестиційно-інноваційного розвитку. Саме вони складають більшу частину активних елементів інвестиційно-інноваційної матерії регіону.

На макрорівні основними елементами інвестиційно-інноваційної активності є міста, селища та села. Від їхньої кількості також залежить якість та ефективність взаємодії ІІМР. На мезорівні ІІМР складається з областей, які входять у загальну структуру регіону. Мікро-, макро- та мезорівні фор-

мують загально регіональний рівень ІІМР. Особливу увагу слід приділяти інституційному середовищу, головна мета якого – створення належних умов для розвитку, координації та стимулювання інвестиційно-інноваційної активності регіону на всіх рівнях взаємодії ІІМР.

Сучасні механізми запуску інвестиційно-інноваційної активності регіональної матерії вимагають налагодження напрямків взаємодії інституційного середовища з усіма елементами регіональної структури як на вертикальному, так і на горизонтальному рівнях. Досягнення оптимальності інституційного охоплення регіональної матерії можливо здійснити за рахунок створення на кожному рівні особливого органу інвестиційно-інноваційної координації.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Знаходження шляхів запуску механізмів розвитку регіонального інноваційно-інвестиційного становлення та перехід на нову доктрину підвищення соціально-економічних стандартів регіонального відродження вимагає проведення активізації та комплексної мобілізації всього різноманіття ресурсної бази регіону з використанням сучасних методів управління як інноваційною, так й інвестиційною діяльністю. З огляду на це, потрібно передбачити та здійснити такі кроки:

Крок перший: проведення загальної ревізії можливостей регіональної фінансової інфраструктури, включно з потенціалом кредитних установ (із вираженим акцентом кредитування інноваційно-інвестиційної діяльності), страхових компаній (страхування від можливих ризиків в інноваційно-інвестиційній сфері), інжинірингових організацій, консалтингових фірм (особливо у сфері інноваційного та інвестиційного консалтингу), розвиток регіональної мережі інноваційно-інвестиційних банків, залучення професійних аудиторських фірм.

Крок другий: активізація та стимулювання науково-дослідних центрів у внутрішньому середовищі підприємств та загалом у регіональній структурі (з можливістю доступу до сучасних світових інноваційних технологій сучасного нанотехнологічного спрямування).

Крок третій: забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку за допомогою додаткових напрямків залучення фінансування у вигляді кроків до відродження довіри у населення до пайових та приватних пенсійних фондів.

Крок четвертий: створення в регіональній структурі банку інноваційних ідей із забезпеченням міжнародного доступу інвестиційного капіталу до таких ідей.

Крок п'ятий: перегляд та зміна основної стратегії щодо процесу приватизації та післяприватизаційного супроводу підприємств, які ведуть та мають можливість вести інноваційно-інвестиційну діяльність.

Крок шостий: включення питань інноваційно-інвестиційного розвитку у програми регіональ-

ного розвитку із зазначенням загальної суми фінансування в регіональних бюджетах.

Крок сьомий: створення умов для вдосконалення загальних підходів до загальновиробничої та інноваційної культури та якості виробничого процесу з використанням сучасних методів управління.

Крок восьмий: розроблення загально регіональних механізмів доступу підприємств до світових ринків інновацій та інвестицій із метою усунення або мінімізації розриву у технологічному відставанні.

Крок дев'ятий: детальний аналіз та розроблення програми дій з усунення всіх можливих факторів, які впливають на ризикованість ведення інноваційно-інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Крок десятий: вдосконалення механізму збирання, аналізу та систематизації статистичної інформації щодо інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів України на рівні Державної служби статистики України та місцевих органів влади.

Крок одинадцятий: максимальне приділення уваги усуненню корупційних проявів на всіх рівнях державного і регіонально фінансово-економічно життя та інноваційно-інвестиційної активності загальної регіональної матерії.

Крок дванадцятий: в умовах браку фінансових ресурсів створення пріоритетних напрямків та першочерговості регіональних інноваційно-інвестиційних завдань бюджетного грошового стимулювання.

Крок тринадцятий: залучення до інноваційно-інвестиційного розвитку сільської місцевості та районів із створенням осередків супроводу при органах місцевої влади.

Крок чотирнадцятий: підтримка інноваційного розвитку та інвестиційного супроводу на всіх рівнях активності інноваційно-інвестиційної регіональної матерії.

Крок п'ятнадцятий: Створення умов поглиблення міжнародної інноваційно-інвестиційної регіональної співпраці з можливістю максимального забезпечення обміном наукових кадрів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Петти У. Экономические и статистические работы / У. Петти. – М.: Соцэкгиз, 1940, – 324 с.
2. Кенэ Ф., Тюрго А.Р.Ж., Дюпон де Немур П.С. Физиократы. Избранные экономические произведения / Ф. Кенэ, А.Р.Ж. Тюрго, П.С. Дюпон де Немур; [предисл. П.Н. Ключкин; пер. с франц., англ., нем.] Эксмо. – М.: Эксмо, 2008. – 1200 с.
3. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов./А. Смит – М.: Эксмо, 2007. – (Серия: Антология экономической мысли) – 960 с.
4. Рикардо Д. Собрание сочинений. – У 5-и т. / Девид Рикардо. – М. : Изд-во «Наука», 1955. – Т. 1. – 360 с.
5. Милль Дж.С. Основы политической экономии с некоторыми приложениями их к социальной философии. / Милль Дж. С. – М.: Экономика, 1993. – 330 с.
6. Маршалл А. Принципы экономической науки./ Маршал А.– М.: Прогресс «Универс», 1993. – Т.2. – 994 с.
7. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости процентов и денег.// Антология экономической классики. / Кейнс Дж.М. – Т. 2. М: Эксо. 2007. – 960 с.
8. Веблен Т. Теория праздного класса. / Веблен Т. – М.: Прогресс, 2007. – 288 с.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Шумпетер Й. – М.: Издательство «Прогресс», 1982. – 454 с.
10. Портер М. Международная конкуренция: / Портер М. [Пер. с англ.] Под ред. и с предисловием В.Д. Щетинина. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.